

KATE QUINN

ROMAN

Engeland, 1940.
Verraad, geheimen en een
code die tegen elke prijs
gekraakt moet worden...

DE
VROUWEN
VAN
BLETCHLEY
PARK

Kate Quinn

De vrouwen van
Bletchley Park

Vertaald door Frank van der Knoop

De Fontein

Voorwoord

In de herfst van 1939 leek niets Hitler nog tegen te kunnen houden.

De Duitse strijdkrachten verzonden gecodeerde boodschappen met behulp van handcijfers en teleprinter codes, maar vooral met de Enigma-machine, een draagbare rotormachine die militaire berichten omzette in onbegrijpelijk koeterwaals dat als morsecode via de radio werd verzonden en pas weer kon worden gedecodeerd door de ontvanger te velde.

De geallieerden onderschepten veel van deze versleutelde berichten, maar aanvankelijk slaagden ze er niet in ze te ontcijferen. De Duitsers dachten dat Enigma niet te kraken was.

Daar vergisten ze zich in.

Proloog

8 november 1947

Londen

Het raadsel kwam met de middagpost. Het was verzegeld, smoezelig en schokkend tegelijk.

Osla Kendall was zesentwintig. Ze had donker haar en kuiltjes in haar wangen en stond met een chagrijnig gezicht midden in een piepklein flatje in Knightsbridge dat eruitzag of het juist gebombardeerd was door Duitse Junkers. Ze was slechts gehuld in een onderjurk van Franse kant. Humeurig keek ze naar de stapels zijde en satijn waar het meubilair vol mee lag. *Nog twaalf dagen voor het huwelijk van de eeuw!*, luidde de schreeuwende kop in de *Tatler* van die ochtend. Osla werkte voor *Tatler* en had de verschrikkelijke column zelf moeten schrijven. *Wat trekt U aan?*

Ze pakte een jurk van roze satijn met kristallen kraaltjes. ‘En jij dan?’ vroeg ze aan de jurk. ‘Straal jij uit: “Ik zie er gewoon fantastisch uit en het kan me niets schelen dat hij met een ander trouwt”?’ In de etiquettelesjes op haar jongedamesschool was dat probleem nooit aan de orde gekomen. En welke jurk ze ook aantrok, iedereen in de zaal zou weten dat Osla en de bruidegom voor de huidige bruid op de proppen kwam –

Er werd geklopt. Osla trok snel een ochtendjas aan. Haar appartement was piepklein, maar iets groters kon ze zich niet veroorloven van haar salaris bij *Tatler*. Niet als ze op zichzelf wilde wonen én ook nog overal dichtbij wilde zijn. ‘Geen dienstmeisje, lieverd? Geen portier?’ Haar moeder was geschokt geweest. ‘Kom toch bij mij wonen tot je een man hebt gevonden. Wat moet je nou met een báán?’ Maar tijdens de oorlog had ze altijd kamers met anderen moeten delen en

nu was Osla bereid om desnoods in een kast te wonen, als ze maar op zichzelf kon zijn.

‘Er is post, juffrouw Kendall.’ De puisterige puberdochter van haar hospita stond voor de deur. Haar blik viel meteen op de jurk die nog over Osla’s arm hing. ‘O! Draagt u die bij het koninklijk huwelijk? U ziet er vast prachtig uit in roze!’

Prachtig is niet goed genoeg, dacht Osla terwijl ze het stapeltje brieven aannam. Ik wil een prinses naar de kroon steken, een echte, een met kroontje op haar hoofd geboren prinses, en dat is onmogelijk.

‘Hou op,’ zei ze hardop tegen zichzelf zodra ze de deur achter zich gesloten had. ‘Geen zelfmedelijden, Osla Kendall.’ Overal in Groot-Brittannië piekerden vrouwen over de vraag wat ze zouden dragen op het grootste feest sinds de overwinning op Duitsland. De Londenaren zouden uren in de rij staan om de met bloemen versierde rijtuigen langs te zien komen, maar Osla had een uitnodiging voor Westminster Abbey. Als ze daar niet dankbaar voor was, was ze net een van die afschuwelijke verwende meiden uit Mayfair die het zo vreselijk vermoeiend vonden om het huwelijk van de eeuw te moeten bijwonen en klaagden dat het zó’n gedoe was om de diamanten uit de bankkluis te moeten halen. Wat hadden bevoorrechte mensen het toch zwaar.

‘Het wordt mieters,’ zei ze knarsetandend, terwijl ze terugliep naar haar slaapkamer en de roze jurk over een lamp gooide. ‘Gewoon mieters.’ Londen zou schuilgaan achter vlaggen en confetti. De opwinding over het huwelijk zou de novemberkilte en de naoorlogse somberheid verdrijven. Het sprookjeshuwelijk tussen prinses Elizabeth Alexandra Mary en haar knappe luitenant Philip Mountbatten (voorheen prins Philip van Griekenland) luidde het begin van een nieuw tijdperk in, waarin hopelijk een einde zou komen aan de rantsoenering en je weer zo veel boter op je scones kon smeren als je zelf wilde. Osla vond het een prima idee om dit nieuwe tijdperk in te luiden met een groot feest. Tenslotte zou bijna iedere andere vrouw vinden dat het voor Osla ook als een sprookje was geëindigd. Ze kon trots zijn op wat ze in de oorlog voor haar land had gedaan, hoewel ze daar nooit, maar dan ook nooit, met iemand over mocht praten. Ze had een eigen appartementje in Knightsbridge dat ze van haar eigen salaris betaalde, een kast vol jurken in de laatste mode, en ze schreef luchtige stukjes

in *Tatler*. En ten slotte had ze ook nog een verloofde die een ring met een fonkelende smaragd om haar vinger had geschoven. Dat mocht ze niet vergeten. Nee, Osla Kendall had geen reden tot klagen. En dat gedoe met Philip was alweer jaren geleden.

Maar als ze een excuus had kunnen verzinnen om de stad uit te gaan – een reden om zich op een andere geografische locatie te bevinden (de Sahara, de uitgestrekte ijsvlakten van de Noordpool, waar dan ook) – op het moment dat Philip zijn blonde kop boog en zijn huwelijksgeloften deed aan de toekomstige koningin van Engeland, had ze die kans met twee handen aangegrepen.

Terwijl ze een hand door haar donkere, ongekamde krullen haalde, nam ze de post door. Uitnodigingen, rekeningen... en een vierkante, smoezelige envelop. Er zat geen brief in, alleen een afgescheurd velletje papier met een blok betekenisloze letters erop geschreven.

Even leek de grond onder haar voeten weg te zakken en was Osla weer terug: de geur van op cokes gestookte kachels en natte wollen truien in plaats van meubelwas en zijdepapier. Het gekras van pen en potlood in plaats van het geruis van het Londense verkeer. Wat betekent *Klappenschränk*, Os? Wie heeft het Duitse woordenboek?

Ze vroeg zich niet af wie dat briefje had gestuurd. Haar oude reflexen traden onmiddellijk in werking, reflexen die zeiden: stel geen vragen, maar ga aan de slag. Haar vingers gleden al langs de haastig in een vierkant genoteerde letters. *Een Vigenère-cijfer*, zei een zachte vrouwenstem in haar herinnering. *Met een sleutel ontcijfer je die als volgt. Maar het kan ook zonder...*

‘Niet door mij,’ mompelde Osla. Zij was niet een van die bollebozen geweest die codes konden ontcijferen met alleen een eindje potlood en wat lateraal denkvermogen.

Het poststempel op de envelop kende ze niet. Geen handtekening, geen adres. De letters van het Vigenère-cijfer waren zo haastig neergepend dat het handschrift onherkenbaar was. Ze draaide het velletje om en zag nu een stukje van een voorgedrukt briefhoofd, alsof het uit een officiële blocnote was gescheurd.

CLOCKWELL SANATORIUM

‘Nee,’ fluisterde ze, ‘nee...’ Maar ze pakte al een potlood uit de eerste de beste lade. Nog een herinnering, van een vrolijke stem: *De doodsklok werd geluid, maar de vijand kon het niet horen – Engelse meiden zwoegden in Bletchleys ivoren toren!*

Osla wist al wat de sleutel was: MEIDEN.

Ze boog zich over het papier en ging aan de slag. Langzaam onthulde het versleutelde bericht zijn geheimen.

‘Stonegrove 7602.’

Osla hield haar adem in toen die woorden via de krakerige lijn helemaal vanuit Yorkshire haar oren bereikten. Ongelooflijk dat je aan twee woorden genoeg kon hebben om iemands stem te herkennen, ook al had je die al jaren niet meer gehoord. ‘Met mij,’ zei Osla na een korte stilte. ‘Heb je het ook gekregen?’

Het bleef even stil. ‘Tot ziens, Osla,’ zei haar vroegere vriendin koeltjes. Geen ‘Met wie spreek ik?’ Ze wist meteen wie belde.

‘Niet ophangen, mevrouw... Hoe je tegenwoordig ook moge heten.’

‘Niet meteen boos worden, Os. Ben je soms uit je doen omdat je over twee weken niet met je prins trouwt?’

Osla beet op haar lip voor ze iets gemeens terug kon zeggen. ‘Ik bel niet zomaar. Heb je die brief gekregen of niet?’

‘Welke brief?’

‘De Vigenère. De mijne noemt jouw naam.’

‘Ik kom net thuis na een weekend aan zee. Ik heb de post nog niet bekeken.’ Er klonk geritsel van papier op de achtergrond. ‘Luister, waarom bel je mij? Ik wil niet –’

‘Het is van haar, snap je? Uit het gesticht.’

Een doodse, verbijsterde stilte.

‘Dat is onmogelijk,’ klonk het uiteindelijk. Osla wist dat ze allebei aan hun vroegere vriendin dachten. Het derde lid van het glorieuze drietal dat ze tijdens de oorlog hadden gevormd.

Weer geritsel, een scheurend geluid, en toen hoorde Osla Mab geschrokken inademen en wist ze dat er in het verre Yorkshire ook een versleutelde brief was bezorgd. ‘Ontcijfer hem zoals ze ons heeft geleerd. De sleutel is MEIDEN.’

‘*Engelse meiden zwoegen in...*’ Ze ging niet verder. Ze waren zo aan

geheimhouding gewend geraakt dat ze nooit iets belangrijks via de telefoon zouden bespreken. Als de Wet op de Staatsgeheimen zeven jaar lang als een zwaard van Damocles boven je hoofd had gehangen, woog je elk woordje en elke gedachte op een goudschaaltje af. Osla hoorde dat er aan de andere kant van de lijn met potlood en papier werd gewerkt en ijsbeerde heen en weer. Drie stappen heen, drie stappen terug. De stapels jurken in haar slaapkamer leken op een goedkope buit uit een piratenschip. Opzichtige kleuren die half verzonken tussen de wrakstukken van zijdepapier, karton, herinneringen en het verleden lagen. Drie lachende meiden die elkaars knoopjes dichtmaakten in een klein slaapkamertje: Heb je het gehoord? Er is een dansavond in Bedford. Een Amerikaanse band, ze spelen de nieuwste nummers van Glenn Miller...

Ze hoorde de stem uit Yorkshire weer. Die klonk ongemakkelijk en vol tegenzin. 'We weten niet zeker dat zij het is.'

'Doe niet zo mal. Natuurlijk is zij het. Dat briefpapier is van de plek waar ze...' Osla koos haar woorden voorzichtig. 'Wie zou ons anders om hulp vragen?'

In het antwoord was onverhulde woede te horen. 'Ik ben haar helemaal niets verschuldigd.'

'Daar denkt zij duidelijk anders over.'

'Wie weet wat zij denkt? Ze is getikt, weet je nog?'

'Ze heeft een inzinking gehad. Dat wil niet zeggen dat ze gek is geworden.'

'Ze zit al bijna drieënhalf jaar in een inrichting.' Het werd op zakelijke toon gezegd. 'We hebben geen idee hoe ze er nu aan toe is. En ze klinkt in elk geval wel alsof ze van lotje getikt is. Met dat soort beschuldigingen...'

Via een openbare telefoonlijn konden ze onmogelijk zeggen wat hun oude vriendin allemaal beweerde.

Osla legde haar vingertoppen tegen haar oogleden. 'We moeten wat afspreken. Dat is de enige manier om hier dieper op in te kunnen gaan.'

De stem van haar voormalige vriendin klonk ijskoud. 'Loop naar de hel, Osla Kendall.'

Aan de andere kant van Engeland werd de hoorn op de haak ge-gooid. Osla plaatste de hare met bevende, maar kalme hand terug. Drie

meiden in een oorlog, dacht ze. Ooit waren ze elkaars beste vriendinnen geweest. Tot D-Day, de noodlottige dag waarop er met een klap een eind aan hun vriendschap was gekomen en twee meiden elkaar niet meer konden luchten of zien, terwijl de derde in een gekkenhuis was opgesloten.

In de klok

Ver daarvandaan staarde een magere vrouw uit het raam van haar cel. Ze smeekte God op haar blote knieën dat ze geloofd zou worden, maar veel hoop koesterde ze niet. Ze zat in een gekkenhuis, waar de waarheid waanzin en waanzin de waarheid werd.

Welkom in Clockwell.

Het leven hier was een soort raadsel, een raadsel dat ze tijdens de oorlog had gehoord, in een sprookjesland dat Bletchley Park werd genoemd. 'Als ik je zou vragen welke kant de wijzers van een klok op draaien, wat zou je dan antwoorden?'

'Eh, met de klok mee?' had ze nerveus geantwoord.

'Niet als je zelf in de klok zit.'

Nu zit ik in de klok, dacht ze. Waar alles de andere kant op draait en niemand een woord gelooft van wat ik te vertellen heb.

Behalve dan – misschien – de twee vrouwen die zij verraden had, die haar verraden hadden, die ooit haar vriendinnen waren geweest.

Alsjeblieft, bad de vrouw, terwijl ze naar het zuiden keek, in de richting waar haar gecodeerde berichten als tere papieren vogeltjes naartoe waren gevlogen. Geloof me.

Acht jaar eerder

December 1939

I

“Ik wou dat ik een vrouw van ongeveer zesendertig was, gekleed in zwart satijn met een parelketting,” las Mab Churt hardop. ‘Dat zijn de eerste verstandige woorden die ik je hoor zeggen, sufferd.’

‘Wat lees je?’ vroeg haar moeder terwijl ze door een oud tijdschrift bladerde.

‘*Rebecca*, van Daphne du Maurier.’ Mab sloeg een bladzijde om. Ze las eens wat anders dan een van de boeken op haar beduimelde lijst met *Honderd klassieken uit de literatuur voor de belezen dame*. Niet dat Mab een dame was, of bijzonder belezen, maar ze was vast van plan beide te worden. Nadat ze zich door nummer 56 had geworsteld, *The Return of the Native* (bah, Thomas Hardy), vond Mab dat ze recht had op iets leuks, zoals *Rebecca*. ‘De heldin is nogal sloom en de held is een van die sombere mannen die een vrouw domineren en dat moet dan pakkend zijn. Maar toch kan ik het om de een of andere reden niet wegleggen.’ Misschien wel omdat Mab, als ze zich zichzelf voorstelde als ze zesendertig was, ze ongetwijfeld zwart satijn en parels zou dragen. In die droom lag er ook een labrador aan haar voeten en had ze een kamer vol boeken die daadwerkelijk haar eigendom waren in plaats van beduimelde exemplaren uit de bibliotheek. Lucy kwam ook in die droom voor, met roze wangen en gekleed in een pruimkleurige onderjurk, zoals meisjes die naar dure scholen gingen en op pony’s reden droegen.

Mab keek op van haar boek om naar haar kleine zusje te kijken, dat met haar vingers over ingebeelde hekken sprong. Lucy was bijna vier en magerder dan Mab graag zou zien. Ze droeg een smoezelige trui en een rokje en trok voor de zoveelste keer haar sokken uit. ‘Niet doen, Lucy.’ Mab trok de sok weer omhoog. ‘Het is veel te koud om op blote voeten te lopen, als een of ander weeskind uit een boek van Dickens.’ Mab had Dickens vorig jaar afgewerkt, nummers 26 tot en met 33. Ze werkte zich tijdens haar theepauzes door het ene na het andere hoofdstuk. Bah, *Martin Chuzzlewit*.

‘Pony’s dragen geen sokken,’ zei Lucy ernstig. Ze was gek op paarden. Elke zondag nam Mab haar mee naar Hyde Park om naar de ruiters te kijken. Lucy’s ogen begonnen te glanzen als ze die opgepoetste meisjes met hun rijbroeken en laarzen zag rijden. Mab zou Lucy graag op een goedverzorgde shetlander zien zitten.

‘Pony’s dragen geen sokken, maar kleine meisjes wel,’ zei ze, ‘anders vatten ze kou.’

‘Jij hebt altijd op blote voeten gespeeld en bent nooit verkouden geweest.’ Mabs moeder schudde haar hoofd. Met haar 1 meter 80 was Mab nogal lang, net zoals haar moeder. Maar terwijl mevrouw Churt altijd met gebogen schouders liep, maakte Mab zich juist nog langer, met opgeheven kin en rechte rug. De sigaret tussen haar lippen wipte op en neer terwijl ze zachtjes voorlas uit een oud nummer van *The Bystander*. “Osla Kendall en de hooggeboren Guinevere Brodrick, twee debutantes dit afgelopen jaar, hadden Ian Farquhar in de pauzes tussen de paardenraces helemaal voor zichzelf.” Moet je die nertsmantel van die Osla Kendall zien...’

Mab wierp een blik op de foto. Haar moeder vond het allemaal erg fascinerend – welke dochter van lord X een reverence voor de koning had mogen maken, welke zus van lady Y een jurk van paarse tafzijde droeg op Ascot – maar voor Mab was het societynieuws een soort lesmateriaal: wat voor setjes kon je namaken met het salaris van een winkelmeisje? ‘Ik vraag me af of er volgend jaar een *social season* komt, nu het oorlog is.’

‘De meeste debutantes zullen wel bij de *Wrens* gaan, denk ik. Vrouwen zoals wij gaan naar het Land Army of de Auxiliary Territorial Service, maar chique meisjes gaan allemaal naar de Women’s Royal Naval Service. Ze zeggen dat hun uniform is ontworpen door Molyneux, die ook kleding voor Greta Garbo en de hertogin van Kent ontwerpt...’

Mab fronste haar wenkbrauwen. Tegenwoordig zag je overal mensen in uniform. Vooral nog was dat het enige waaraan je kon zien dat het oorlog was. Ze had hier in hun bovenwoning in Oost-Londen gespannen met haar moeder staan roken en luisteren toen het nieuws uit Downing Street werd uitgezonden. Er was een vreemd kil gevoel over hen gekomen toen ze Chamberlain op vermoeide toon hoorden zeggen: ‘Dit land verkeert nu in staat van oorlog met Duitsland.’ Maar sindsdien hadden de Hunnen bijna niets van zich laten horen.

Haar moeder las weer voor: “De hooggeboren Deborah Mitford op een bankje bij de paarden met lord Andrew Cavendish.” Moet je dat kant zien, Mabel...’

‘Het is Mab, mam.’ Als ze dan toch vastzat aan Churt als achternaam, hoefde ze ook geen Mabel genoemd te worden. Toen ze zich door *Romeo en Julia* had geworsteld (nummer 23 op Mabs lijstje) was ze op Mercurio’s uitroep gestuit: *Ik zie dat Queen Mab bij je is geweest!* Ze had zich die naam meteen toegeëigend. ‘Queen Mab’. Dat klonk als een meisje met een parelketting dat een pony voor haar zusje kocht en een nette heer trouwde.

Niet dat Mab over hertogen in vermomming fantaseerde, of over miljonairs met een jacht in de Middellandse Zee. Het leven was geen roman, zoals *Rebecca*. Een meisje uit Shoreditch werd niet uitverkoren door een rijke, geheimzinnige held, of ze nu belezen was of niet. Maar een heer, een aardige, nette man met een behoorlijke opleiding en een fatsoenlijk beroep, ja, zo’n man behoorde wel tot de mogelijkheden. Hij liep ergens rond. Mab moest hem alleen nog ontmoeten.

‘Mab!’ Haar moeder schudde gamuseerd haar hoofd. ‘Wie denk je wel dat je bent?’

‘Iemand die wel iets beters kan worden dan Mabel.’

‘Je hebt het te hoog in je bol. Is wat goed genoeg voor ons allemaal is niet goed genoeg voor jou?’

Nee, dacht Mabel, maar ze wist wel beter dan dat hardop te zeggen, want ze had ontdekt dat mensen het niet waardeerden als je hogerop wilde komen. Ze was het vijfde kind in een gezin met zes kinderen en ze woonden hutjemutje in een kleine bovenwoning waar het naar spijt en gebakken uien rook. De wc moesten ze delen met twee andere gezinnen. Ze zou zich daar nooit voor schamen, maar ze was ook niet van plan er genoeg mee te nemen. Was het zo erg om meer te willen dan een baantje in een fabriek, tot je trouwde? Of geen genoeg te nemen met een van de fabrieksarbeiders in de buurt als echtgenoot, die waarschijnlijk te veel dronk en op een dag misschien wel de benen nam, net als Mabs vader had gedaan? Mab drong er bij haar familieleden nooit op aan meer van hun leven te maken. Ze vond het prima als ze tevreden waren met wat ze hadden, maar waarom konden ze haar dan ook niet haar gang laten gaan?

‘Vind je jezelf te goed om te werken?’ had haar moeder gevraagd toen Mab er bezwaar tegen maakte dat ze op haar veertiende van school werd gehaald. ‘We hebben zo veel kinderen in huis en nu je vader weg is –’

‘Ik vind mezelf niet te goed om te werken,’ had Mab boos geantwoord. ‘Maar ik wil wel ergens vóór werken.’ Zelfs toen ze pas veertien was, bij de kruidenier werkte en de kantoorjongens moest ontwijken die in haar kont probeerden te knijpen, dacht ze al na over de toekomst. Ze kreeg een baantje als winkelbediende en bestudeerde het taalgebruik en de kleding van de beter gesitueerde klanten. Ze mat zichzelf een goede houding aan en leerde mensen recht aan te kijken. Nadat ze een jaar lang de meisjes die achter de toonbank bij Selfridges werkten had bestudeerd, liep ze op een dag zelf de dubbele deuren van het warenhuis in Oxford Street binnen. Ze droeg een goedkoop mantelpakje en goede schoenen waar ze een halfjaar voor had moeten sparen, maar kreeg een baan als verkoopster op de afdeling voor parfums en poederdozen. ‘Wat bof jij weer,’ had haar moeder gezegd, alsof ze er niet heel erg veel moeite voor had gedaan.

Maar Mab was nog niet klaar. Nog lang niet. Ze had juist een secretaresseskursus gedaan waarvoor ze heel erg had moeten beknibbelen en wilde begin volgend jaar, als ze tweeëntwintig werd, ergens achter een glanzend bureau zitten, brieven opnemen en met mensen werken die ‘Goedemorgen, juffrouw Churt’ zeiden in plaats van ‘Hé, Mabel!’

‘Wat hoop je daar allemaal mee te bereiken?’ vroeg haar moeder. ‘Probeer je een duur vriendje aan de haak te slaan dat je mee uit eten neemt?’

‘Dure vriendjes interesseren me niet.’ Wat Mab betrof was liefde iets voor in een roman. Het ging niet om liefde, en eigenlijk zelfs niet om trouwen. Misschien was een goede man wel de snelste route naar zekerheid en welvaart, maar zeker niet de enige. Je kon beter een oude vrijster zijn met een glanzend bureau en geld op de bank dat je met hard werken had verdiend, dan vroeg oud en teleurgesteld achterblijven na veel te lange dagen te hebben gemaakt in een fabriek en te veel kinderen te hebben gebaard.

Alles was beter dan dat.

Mab wierp een blik op de klok. Ze moest naar haar werk. ‘Krijg ik

een zoen, Lucy? Hoe gaat het met je vinger?’ Mab inspecteerde Lucy’s vinger, waar ze gisteren een splinter uit had getrokken. ‘Weer zo goed als nieuw. Jeetje, wat ben je vies.’ Ze veegde Lucy’s wangen af met een schone zakdoek.

‘Een beetje vuil heeft nog nooit iemand kwaad gedaan,’ zei mevrouw Churt.

‘Als ik thuis ben vul ik de tobbe voor je.’ Mab gaf Lucy een zoen en probeerde zich niet te ergeren aan haar moeder. Ze is gewoon moe, dacht ze. Mab voelde zich nog steeds ongemakkelijk als ze eraan terugdacht hoe boos haar moeder was geweest dat ze een extra mond moest voeden in een gezin dat al vijf kinderen had. ‘Ik ben te oud om achter baby’s aan te jagen,’ had haar moeder zuchtend uitgeroepen terwijl ze Lucy als een krab over de vloer zag kruipen. Maar er had weinig anders op gezeten.

Nog even, dacht Mab. Als ze een goede man aan de haak sloeg zou ze hem overhalen haar zusje te helpen, zodat Lucy niet op haar veertiende van school zou worden gehaald om te gaan werken. Als hij dat voor haar zou doen, zou ze hem verder nooit meer ergens om vragen.

Toen ze buiten kwam, sloeg de kou haar in het gezicht. Over vijf dagen was het Kerstmis, maar er was nog geen zicht op sneeuw. Twee meisjes in het uniform van de Auxiliary Territorial Service liepen haastig voorbij. Mab vroeg zich af waar zij zich zou aanmelden als er dienstplicht werd ingesteld.

‘Zin in een ommetje, mop?’ Een man in luchtmachtuniform kwam naast haar lopen. ‘Ik heb verlof. Wees eens lief en maak wat pret met me.’

Mab wierp hem de blik toe die ze op haar veertiende al had geperfectioneerd, een felle, strakke blik onder uiterst rechte, uiterst donkere wenkbrauwen, en versnelde haar pas. Je zou bij de WAAF kunnen gaan, dacht ze, want dat luchtmachtuniform herinnerde haar eraan dat de Royal Air Force een vrouwenafdeling had. Dat was beter dan werken als *Land Girl*. Dan moest je koeienstront scheppen in Yorkshire.

‘Kom op zeg, zo ga je niet om met iemand die naar het slagveld moet. Geef me eens een zoen.’

Hij sloeg zijn arm om haar middel en kneep. Mab rook bier en haarcrème. Dat riep een akelige herinnering op die ze meteen weer

wegdrukte. Haar snauw klonk harder dan ze had bedoeld. ‘Donder op!’ Ze gaf de piloot een snelle, harde schop tegen de schenen. Hij slaakte een kreet en sprong hinkend over de ijzige straatstenen. Mab liep naar de ondergrondse. Ze sloeg geen acht op wat hij haar nariiep en drukte die herinnering verder weg. Lichtpuntjes. Er liepen niet alleen veel handtastelijke soldaten over straat, maar er waren ook genoeg soldaten die met een meisje naar het altaar wilden, in plaats van alleen naar bed. Als de oorlog tot nu toe iets had opgeleverd, dan waren het wel haastige trouwpartijen. In Shoreditch had Mab het ook al gezien: bruidjes die de huwelijksgelofte aflegden zonder dat er zelfs maar tijd was om een tweedehands trouwjurk te vinden. Ze hadden er alles voor over om die ring om hun vinger te krijgen voor hun verloofden naar het front vertrokken. En heren met een goede opleiding haastten zich al net zo snel naar het front als de jongens uit Shoreditch. Mab zou de laatste zijn om oorlog iets goeds te noemen, ze had haar Wilfred Owen en Francis Gray gelezen, ook al werden gedichten over de oorlog te schokkend gevonden om op te nemen in de *Honderd klassieken uit de literatuur voor de belezen dame*. Maar ze zou wel gek zijn geweest als ze niet had ingezien dat de oorlog haar leven ingrijpend kon veranderen. Het zou niet bij de invoering van een bonnenboekje blijven.

Misschien was een baantje als secretaresse toch niet nodig. Zou er in Londen geen werk bij het ministerie van Oorlog te vinden zijn voor een meisje dat de beste van haar klas was in typen en steno, een baantje waarin Mab haar steentje kon bijdragen voor koning en vaderland, misschien een paar leuke mannen kon ontmoeten en voor haar familie kon zorgen?

Er werd een winkeldeur opengegooid, waardoor ze een paar noten opving van ‘The Holly and the Ivy’, want binnen stond de radio aan. Rond Kerstmis 1940 is alles misschien al anders, dacht Mab. Dit jaar moest alles anders worden.

En oorlog betekende verandering.

Eerste druk april 2023

Oorspronkelijke titel *The Rose Code*

Oorspronkelijke uitgever William Morrow, een imprint van

HarperCollins Publishers, New York

Copyright © 2021 Kate Quinn

The moral right of the author of this work has been asserted in accordance with the Copyright, Designs and Patents Act 1988

Copyright © 2022 voor deze uitgave Uitgeverij De Fontein, Utrecht

Vertaling Frank van der Knoop

Omslagontwerp © De Weijer Design naar een ontwerp van Elsie Lyons

Omslagbeeld vrouw © Arcangel/Lee Avison; achtergrond ©

Shutterstock

Opmaak binnenwerk Crius Group

ISBN 978 90 261 6129 2

ISBN e-book 978 90 261 6130 8

ISBN luisterboek 978 90 261 6595 5

NUR 302

www.uitgeverijdefontein.nl

Uitgeverij De Fontein vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van het papieren boek van deze titel is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan het zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Alle personen in dit boek zijn door de auteur bedacht. Enige gelijkenis met bestaande – overleden of nog in leven zijnde – personen, anders dan die in het publieke domein thuishoren, berust op puur toeval.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronisch, door geluidsopname- of weergaveapparatuur, of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.